

WZORZEC OJCA W PROCESIE SOCJALIZACJI DZIECKA

Dr Bogdan Więckiewicz - KUL STALOWA WOLA

Ur. 23 lipca 1967 r. w Tarnobrzegu. Absolwent Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Dr nauk humanistycznych w zakresie socjologii. Wykładowca Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w Wydziale Zamiejscowym Nauk o Społeczeństwie w Stalowej Woli. Członek Polskiego Towarzystwa Socjologicznego. Autor ponad 30 publikacji naukowych. Uczestnik oraz autorów wygłoszonych referatów na wielu konferencjach zarówno krajowych jak i zagranicznych. Obszary zainteresowania i badań: socjologia rodziny, socjologia kultury, socjologia polityki, różnicowanie społeczne, samorząd terytorialny.

Rodzina z perspektywy socjologicznej definiowana jest jako: mała grupa społeczna, której członkowie połączeniu są więzami pokrewieństwa lub adopcji a także siecią wzajemnych powiązań. Pełnią w niej określone role. Po drugie rodzina to uniwersalna instytucja społeczna, czyli utrwalony w tradycji każdej kultury zespół działań zmierzający do zaspokojenia potrzeb poszczególnych członków danej grupy rodzinnej. Po trzecie rodzina jest grupą pierwotną, czyli charakteryzuje się względnie długą trwałością, niewielką liczebnością oraz wielofunkcyjnością. Stanowi pierwszą agendę socjalizacyjną oraz przekazującą swoim dzieciom najważniejsze treści aksjonormatywne szerszej zbiorowości, jaką chociażby jest społeczność lokalna lub narodowa¹.

Geneza słowa „rodzina” pochodzi od czasownika „rodzić”. Zdolność rodzenia jest przymiotem jedynie kobiety i mężczyzny, którzy łączą się w naturalnym związku płci, tworząc małżeństwo usankcjonowane prawem kościelnym

lub świeckim. Naturalnym procesem małżeństwa jest przekształcanie się życia małżonków w życie rodzinne. Ma to miejsce wówczas, gdy następuje rodzenie, czyli na świat przychodzi potomstwo². Sytuacja ta powoduje, że małżonkowie wchodzą jednocześnie w nowe role: matki i ojca.

Nie ulega wątpliwości, że rodzina jest pierwszą oraz podstawową grupą wychowawczą i socjalizacyjną. Pociąga to za sobą dalsze konsekwencję, a mianowicie, posiadanie dziecka nie może ograniczać się jedynie do czysto biologicznych funkcji. Konsekwencją zrodzenia dziecka jest dbałość o jego pełny rozwój, czyli jego strony tak fizycznej, jak umysłowej oraz moralnej.

Socjalizacja jest zagadnieniem, który jest rozważany i analizowany między innymi zarówno przez socjologów, psychologów jak i pedagogów. Dla socjologów socjalizacja to przede wszystkim uspołecznienie. Dla psychologów socjalizacja to przystosowanie społeczne i akulturacja. Natomiast dla pedagogów

¹ T. Szlendak, Rodzina, [w:] Encyklopedia socjologii, t. 3, Warszawa 2000, s. 313.

² J. Śledzianowski, Rodzina międzypokoleniowa w Polsce na progu XXI wieku, Kielce 2008, s. 14.

to przede wszystkim wychowanie społeczne i zespołowe³.

Trudno mówić o pełnym i prawidłowym rozwoju dziecka bez wytworzenia się właściwych więzi rodzinnych. Jak pisze Leon Dyczewski więź rodzinna kompleks sił, które przyciągają do siebie członków danej rodziny⁴. Rodzina może być ukonstytuowana na bazie więzi pokrewieństwa, adopcji lub powinowactwa. Istotnymi warunkami wytworzenia więzi są: obecność, wspólne uczestnictwo we wspólnych pracach domowych oraz wspólne przeżywanie różnych doświadczeń rodzinnych. Trudno mówić o więzi rodzinnej bez pozytywnych ciepłych relacji pomiędzy rodzicami a dziećmi. Trudno o prawidłowy rozwój dziecka bez obecności ojca w rodzinie. Przykładem mogą być liczne badania dzieci, których ojcowie byli oddzieleni od swoich dzieci podczas II wojny światowej (czy to na skutek wcielenia do wojska czy też śmierci podczas działań wojennych). Wyniki te dowodzą, że dzieci wychowywane bez ojców w porównaniu z tymi, które miały obydwoje rodziców charakteryzowały się większą ilością zaburzeń w zachowaniu, były słabiej przystosowane do sytuacji pozarodzinnych, były bardziej lękliwe oraz nieufne w relacjach z innymi osobami. Podobnymi zachowaniami charakteryzowały się dzieci, które miały ojców marynarzy.

Człowiek rodzi się przede wszystkim z potrzebami biologicznymi natomiast dopiero w procesie socjalizacji staje się istotą posiadającą potrzeby psychospołeczne. Dlatego dopiero socjalizacja rozwi-

ja człowiekowi możliwości poru miewani się ze społecznością⁵. Socjalizacja polega na kształtowaniu osobowości społecznej człowieka. Mimo tego, że socjalizacja jednostki trwa przez całe jej życie to jednak doświadczenie z najwcześniejszych lat pozostaje najsilniej przyswojone. Podstawowym warunkiem utrwalenia tego procesu jest częstotliwość kontaktu rodziców z dzieckiem. We wczesnym okresie dzieciństwa mamy do czynienia nie tylko z naśladownictwem oraz skłonnościami do kopiowania zachowań swoich rodziców, ale również z indywidualnym sposobem przyjmowania oraz różnicowania ról kobiety i mężczyzny⁶.

Także pedagodzy oraz psycholodzy podkreślają olbrzymią rolę ojca w prawidłowym rozwoju dziecka. Obecność ojca pozwala na obserwację rozwoju oraz wzrostu dziecka. Spędzony z dzieckiem czas wpływa aktywnie na wychowanie dziecka a więź uczuciowa ojca z dzieckiem jest młodemu człowiekowi potrzebna do jego harmonijnego rozwoju. Od drugiego-trzeciego roku życia dziecko zaczyna nawiązywać coraz silniejsze relacje z ojcem. Dziecko chętnie naśladuje go w swoich zachowaniach. Z tego też względu ojciec odgrywa ważną rolę w zabawach konstrukcyjnych oraz dydaktycznych dziecka, które pozwalają rozwijać możliwości poznawcze dziecka. Dziecko bawiąc się z rodzicami uczy się poznawać rolę swoich rodziców. Uczy się także rozwiązywać różnych problemów, które wymagają pewnych reguł, norm, które obowiązują w relacjach z innymi osobami, dziecko bawiąc się z rodzica-

³ L. Kocik, *Wzory małżeństwa i rodziny. Od tradycyjnej jednorodności do współczesnych skrajności*, Kraków 2002, s. 21-219.

⁴ L. Dyczewski, *Rodzina twórca i przekazicielem kultury*, Lublin 2003, s.134.

⁵ Tamże, s. 219.

⁶ R. Borowicz, *Socjalizacja*. [w:] *Encyklopedia socjologii*, t. 4, Warszawa 2002, s. 45.

mi pobudza się do aktywności umysłowej oraz przyswajają sobie rolę związane z poszczególną płcią. Rodzice stają się dla dziecka pierwowzorem zróżnicowania się ról związanych z płcią. Rola związana z płcią stanowi łącznik zróżnicowania ról wewnątrz rodzinnych a zróżnicowaniem występującym poza rodziną w strukturze szerszego społeczeństwa⁷.

Dziecko bawiąc się z rodzicami oprócz poznawania nowej rzeczywistości przyswaja sobie także cechy osobowe zarówno matki jak i ojca. Jacek Pulikowski pisze, że ojciec powinien charakteryzować się następującymi cechami⁸:

- opiekuńczością i to nie tylko w stosunku do dziecka, ale również do matki,
- cierpliwością,
- konsekwencją, szczególnie w wychowaniu dziecka w oparciu o reguły ustalone wcześniej z matką,
- stanowczością, jednak ciepłą i wynikającą z miłości ojcowskiej,
- komunikatywnością,
- umiejętnością sprawowania władzy,
- poczuciem humoru.

Bardzo ważny jest wzorzec osobowy. Należy go odróżnić od wzoru osobowego, który może być propagowany i urzeczywistniany. Wzorzec osobowy to konkretna osoba, która najlepiej realizuje wzór osobowy. Jest to osoba, którą chce się naśladować, ze względu na posiadane cechy osobowe jak i zachowanie. Wzorzec osobowy stawia się w życiu danej grupy społecznej jako przykład, aby patrząc na niego dana osoba wiedziała jak we własnym

w życiu postępować, jakie cele i wartości wybrać oraz jak je realizować⁹.

W rodzinie mamy do czynienia z obecnością dwóch wzorców osobowych odmiennych płci. Z tego też względu w takich krajach, jak chociażby Stany Zjednoczone czy Wielka Brytania zwraca się szczególną uwagę na więzi nie tylko dzieci, ale również nastolatków nie tylko z matką, ale właśnie z własnym ojcem. Szczególnie ważny jest wiek przedszkolny, czyli od 3 do 7 lat. Wiek ten cechuje duże zróżnicowanie uczuciowe dziecka. W tym okresie ujawnia się duża potrzeba obcowania z ojcem. Ojciec w tym okresie zazwyczaj cieszy się dużym autorytetem. Autorytet, jak pisze Mirosław Rewera odgrywa ważne znaczenie w wychowaniu, czyli pełni funkcję wychowawczą¹⁰. Z kolei Leszek Buller pisze o influencyjnym znaczeniu autorytetu. Wynika to stąd, że człowiek już w podświadomości ma zakorzenione uleganie autorytetom. Motyw posłuszeństwa autorytetom wynika także z tego, że od niemalże samych narodzin dziecko ulega presji posłuszeństwa wobec autorytetu szczególnie najbliższych osób. Natomiast w późniejszym okresie człowiek może w sposób bezrefleksyjny reagować na samo pojęcie autorytetu¹¹. Z tego też względu ważne jest dla dziecka, aby autorytet rodziców był właściwie postrzegany oraz prawidłowo kreowany. Dystans pomiędzy ojcem a dzieckiem znacznie zmniejsza od piątego roku życia, a od szóstego relacje stają się dosyć swobodne. Dziecko w wieku sześciu lat często przeżywa kryzys

⁷ T. Kukułowicz, Sytuacja wychowawcza w nowych kategoriach rodzin w okresie transformacji ustrojowej [w:] M. Ziremska(red.), Rodzina współczesna, Warszawa 2001, s.63.

⁸ J. Pulikowski, Warto być ojcem, Poznań 1999, s. 70.

⁹ L. Dyczewski, Kultura polska w procesie przemian, Lublin 1995, s. 126.

¹⁰ M. Rewera, Autorytety w świadomości młodzieży licealnej, Stalowa Wola 2008, s. 48.

¹¹ L. Buller, Autorytet w influencji [w:] J. Daszykowska, M. Rewera (red.), Przemiany wartości i stylów życia w ponowoczesności, Warszawa 2010, s. 110.

uczuciowy z matką a jednocześnie nawiązuje znacznie lepsze relacje z ojcem. W tym okresie ojciec przejmuje wiele obowiązków wychowawczych wobec swoich dzieci. Zarówno córki jak i synowie są bardziej posłuszni ojcu niż matce i bardziej liczą się z nim. Wynika to stąd, że dziecko dorastając potrzebuje kogoś, kto pomaga im poznać nową rzeczywistość oraz obraz świata zewnętrznego. Matka najczęściej pełni rolę osoby, która chroni dziecko przed przeciwnościami natomiast ojciec odważniej wprowadza je w poznanie nowego świata. Dziecko dostrzega, że zainteresowania ojca częściej niż matki wybiegają poza obszar domu rodzinnego. Taka postawa ojca pozwala pobudzić wyobraźnię dziecka.

Rolą ojca jest zarówno kierować dziećmi, ich zachowaniami, pomagać rozwiązywać im problemy. W tym okresie u dziecka także coraz mocniej wyodrębnia się zróżnicowanie płci. Z tego też względu niezbędna jest obecność ojca jako modelu identyfikacji. Poprawna więc oraz prawidłowy wzorzec rodziców powodują, że córką czuje się dziewczynką a syn chłopcem. W dodatku obydwójce są zadowoleni ze swojej płci, która w sposób istotny określa osobowość dziecka¹². Okres szkolny jest czasem, kiedy dziecko zaczyna mieć coraz więcej obowiązków, pozostaje pod wpływem innych grup jak chociażby rówieśnicze. Z kolei dorastające dziecko coraz rzadziej widzi autorytet osobowy w swoich rodzicach, a częściej są nimi koledzy. Jest to trudny okres dla dziecka, natomiast rolą ojca jest przeprowadzić dziecko przez trudny okres jego życia. Nauczyć go męstwa w trudnych

chwilach, których nie brakuje, czego konsekwencją jest często ucieczka w alkohol, narkotyki. Ojciec musi nauczyć się zmagać syna ze swoimi słabościami i pokazać mu, że jest ktoś, na kogo zawsze można liczyć, szczególnie w trudnych chwilach życia młodej osoby.

Szczególna rola ojca w rodzinie wynika nie tyle z jego dominacji nad pozostałymi członkami rodziny ile od szczególnej powinności, którą ma do zrealizowania wobec zarówno własnej, żony a zarazem, matki swoich dzieci jak i własnego potomstwa. Dziecko obserwując i wzorując swoje zachowanie a także przyswajając wzorce osobowe kształtuje zarazem własną osobowość. Ojciec nieco inaczej niż matka otacza swoim uczuciem swoje dziecko. Często stawia przed swoim dzieckiem inne wymagania niż kobieta. Właściwy sposób mobilizacji do realizacji postawionych przed dzieckiem zadań w przyszłości może ułatwić lub utrudnić radzenie sobie z trudnościami życiowymi dziecka. Z tego też względu odpowiednie traktowanie własnego dziecka, stawianie mu wymagań a także kształtowanie w nim odpowiedzialności za swoje postępowanie w przyszłości owocuje tym, iż młody człowiek będzie bardziej odporny zarówno na stres jak i niepowodzenie, które mogą go spotkać¹³. Nie ma w tym przypadku znaczenie czy to jest syn czy córka. Właściwe relacje pomiędzy ojcem a dzieckiem powodują, że czuje się ono bezpieczniejsze i ma świadomość, że w przypadku wielu przeciwności może liczyć na jego wsparcie. Istotne znaczenie w odczuwaniu bezpieczeństwa ze strony własnego ojca ogrywa zaufanie. Jest ono

¹² M. Bula, Rodzina środowiskiem pełnego rozwoju człowieka [w:] F. Adamski (red.), Wychowanie w rodzinie, Kraków 1981, s.68.

¹³ G. Malcher, Wychowanie do miłości – rodzina szkołą miłości, F. Adamski (red.), Wychowanie w rodzinie, Kraków 1981, s. 221.

budowane w długim procesie socjalizacji i wychowania. Dzieje się tak poprzez właściwe traktowanie własnego dziecka w wielu sprawach dnia codziennego. Córka czy syn muszą mieć świadomość, że ojciec poświęca im dostateczną ilość czasu, bierze udział w różnych zabawach, a przy tym nie jest osobą, która na nich bez podstawy podnosi głos, która ich nie okłamuje i nie drwi z nich, lecz jest kimś ma kogo można zawsze liczyć. Zaufanie buduje się przez wiele lat, natomiast stracić je można bardzo szybko.

Ojciec musi mieć świadomość, że podlega on ciągłej obserwacji i recenzji ze strony swojego dziecka. Z tego też względu tak ważna jest relacja nie tylko z własnym potomstwem, ale również z matką dziecka. Należy przypuszczać, że jak ojciec będzie traktował matkę swoich dzieci tak w przyszłości syn będzie odnosił się do swojej żony. Również jak ojciec będzie odnosił się do swoich rodziców, tak i jego potomstwo w przyszłości będzie uczyło zachowaniu własnych dzieci do dziadków. Związane jest to z tym, że dziecko często w sposób bezkrytyczny przyswaja i naśladuje zachowania własnych rodziców.

Brak właściwej więzi emocjonalnej ojca z dzieckiem, w przyszłości może przejawiać się w nadrabianiem na siłę braku tych czułości w relacjach z inną osobą. Konsekwencją takich zachowań mogą przygodne spotkania, nieprzemysłane związku a także zbyt wczesne życie seksualne, które może prowadzić do niechcianej ciąży osób nieletnich. Ojciec pozbawiony kontaktu ze swoim dzieckiem nie jest w stanie w pełni zrozumieć jego uczuć, problemów, przeżyć i emocji. Właściwa postawa

a także bliskości z dzieckiem pozwalają lepiej wniknąć mu w psychikę własnego dziecka. Z tym problem trudno poradzić sobie ojcom, którzy przez dłuższy czas z różnych powodów przebywają poza domem. Jak wskazują badania sama matka nie zastąpi ojca. Z tego też względu dziecku potrzebni są oboje rodziców. Jak pisze Teresa Kukułowicz wynika to stąd, że role rodziców nie są wymienne a rodzina bez ojca odbija się negatywnie na psychice zarówno dziecka jak i matki. Wśród rodzin w których ojcowie byli nieobecni od 9 do 24 miesięcy chłopcy z tych rodzin wybierali mniej dojrzałe zabawy a także dysponowali mniejszymi umiejętnościami niż ich rówieśnicy, którzy mieli oboje rodziców. Podobnie dziewczynki przejawiały o wiele mniej samodzielności od rówieśnic, które mieszkaly z matką i ojcem¹⁴. Brak ojca powoduje, że dzieci przyzwyczajają się przede wszystkim do matki. Z tego też względu pojawienie się w późniejszym okresie ojca może skutkować tym, że traci on autorytet w wielu ważnych dziedzinach życia rodzinnego. Zjawisko takie może mieć charakter nieodwracalny. Dzieci, których ojcowie przebywają za granicą o wiele łatwiej ulegają wpływowi innych osób czy też instytucji, gdyż brakuje im realnego wzorca osobowego.

Niewłaściwie postrzegana rola ojca w rodzinie powoduje, że zarazem nie dońca prawidłowo postrzegany jego wzorzec osobowy, wynika to z faktu, że znaczenie ojca ulega stereotypowemu o nim myśleniu. Ma to związek z niedocenieniem znaczenia ojca w procesie socjalizacji dziecka. Zazwyczaj jest on w rodzinie postrzegany jako ktoś, kto

¹⁴ T. Kukułowicz, Sytuacja wychowawcza w nowych kategoriach rodzin w okresie transformacji ustrojowej [w:] M. Ziemska (red.), Rodzina współczesna, Warszawa 2001, s.63.

stoi na straży dyscypliny swoich dzieci, natomiast dziecko w okresie swojego rozwoju potrzebuje przede wszystkim matki. Jest to często myślenie niepoprawne i powodujące, że niektórzy ojcowie ulegają takiemu sposobowi myślenia, czego konsekwencją jest ich wycofywanie z procesu wychowania dziecka. Takie postępowanie często niesie negatywne skutki w procesie socjalizacji dziecka. Związane jest to z tym, że dziecko widząc wycofującego się z aktywności w życiu rodzinnym ojca przyswajają sobie negatywną rodzinną rolę jego rolę.

Prawidłowy wzorzec ojca szczególnie istotny jest dla dorastającego chłopca, który zaczyna zastanawiać się nad swoją tożsamością, zadając sobie pytanie, kim i jakim jest? Jakie są jego korzenie?¹⁵. Z tego też względu, najczęściej poszukuje w najbliższym środowisku osoby, do której mógłby się odnieść i właśnie taką postacią jest dla chłopca ojciec. Syn dostrzega zasadnicze różnice pomiędzy swoimi rodzicami. Wzorzec osobowy ojca stanowi dla syna podstawę jego odniesienia. Dlatego tak ważny jest wspólnie spędzony czas, wspólna nauka, i to nie tylko zadań zleconych w szkole, ale również wykonywania podstawowych czynności, praktycznych prac domowych. Pochwała lub nagana za wykonanie tych czynności będzie stanowiła impuls do dalszej aktywności w zakresie wykonywania prac na rzecz rodziny. Właściwa postawa ojca wpływa na świadomość własnej tożsamości a zarazem własnej wartości. Bardzo ważne dla chłopca jest uznanie ze strony własnego ojca, świadomość, że jest

on z niego dumny. Nie mniej ważny ojciec jest dla córki. Stanowi on wzorzec nie tylko ojca, ale również mężczyzny. Oczekuje ona od niego akceptacji swojej osoby, dowartościowania. Przejawia się do w odpowiednich zachowaniach oraz gestach ze strony ojca w stosunku do córki. Chce ona potwierdzenia, że jest wartościową, mądra czy też ładną osobą. Umiejętne komplementy powodują, że w sposób właściwy akceptuje ona swoją kobiecość. Córka obserwuje także zachowania ojca w stosunku do swojej matki. Czy jest on w zwracaniu się do niej delikatny, miły i przejmujący, czy docenia jej trud i wysiłek na rzecz rodziny, czy okazuje jej czułość i szacunek, chociażby przez wręczanie od czasu do czasu do czasu kwiatów.

Współcześnie obserwuje się często negatywny obraz ojca w mediach, jako kogoś kto molestuje własną żonę a zarazem matkę swoich dzieci, przedstawiany jest jak ktoś kto molestuje własną córkę. Jest to patologia, ale jest to marginalne zjawisko. Sytuacja taka powoduje jednak. Że wielu ojców obawia się przed oskarżeniem o molestowanie wziąć swoją córkę na kolana, przytulić czy też okazywać inne czułe wobec niej gesty. Tymczasem córki potrzebują bliskości i takich właśnie gestów ze strony ojców, a ich bark mogą postrzegać jako zanik akceptacji ich kobiecości i osobowości przez to mogą czuć się sfrustrowane, odrzucone oraz mieć niższe poczucie własnej wartości¹⁶.

Żadne słowa, chociażby oparte na najznakomitszych opracowaniach naukowych nie zastąpią przykładu własnej postawy. Szczególnie ważna jest odpo-

¹⁵ L. Dyczewski, Kultura polska w procesie przemian, Lublin 1995, s. 68.

¹⁶ P. Krzysztof, Rola ojca w wychowaniu dziecka, <http://strefamamy.pl/wychowanie/rola-ojca-w-wychowaniu-dziecka/>

wiedzialność za swoje słowa, dotrzymywanie obietnic, przez co ojciec buduje zarówno swój autorytet jak i uczy swoim przykładem jak w przyszłości mają postępować jego dzieci. Nic nie jest w stanie zastąpić wspólnego czasu spędzonego ze swoimi dziećmi. Tłumaczenie, że ojciec częściej jest poza domem w pracy niż w domu rodzinnym, gdyż zarabia pieniądze dla ich dobra jest błędne. Prawda jest tak, że dzieci bardziej potrzebują ze strony ojca zainteresowania swoimi sprawami niż jego pieniędzy. Czasu niespędzonego ze swoimi dziećmi nie będzie on już mógł nigdy nadrobić, każde odkładanie go na jutro może być już za późno. Jak pisze Teresa Kukułowicz nieobecność ojca, zwłaszcza przez dłuższy okres czasu, szczególnie wśród starszych dzieci powoduje, że nie wystarcza im więź z matką z tego też względu częściowo zaczynają być pod wpływem grupy rówieśniczej, która nie zawsze propaguje wartości zgodne z tymi które przedstawia rodzina¹⁷. Natomiast Witold Wrzesień zwraca uwagę na zmiany postaw rodziców względem swoich dzieci. Przejawia się to między innymi w tym, że dzieci są zbyt rozpieszczane przez rodziców, przez co zarówno matka jak i ojciec tracą swój autorytet. Rodzice w sposób bezrefleksyjny kupują swoim dzieciom, szczególnie za dobre oceny w szkole coraz to nowsze gadzety techniczne, od komórki aż po samochód na zakończenie szkoły średniej. Jest to swego rodzaju rywalizacja z innymi. Rodzice często na wyrost zmieniają

dotychczasowe wzory socjalizacyjnych oddziaływań, które doprowadziły do partnerskich relacji rodzic-dziecko, co z kolei doprowadziło do umiejętnego manipulowania swoimi rodzicami¹⁸. Rodzice coraz częściej przygotowują scenariusz przebiegu kariery tak edukacyjnej jak i zawodowej swoim dzieciom, Rodzice często są nadopiekuńczy i nadinwestujący w swoje dzieci, taka sytuacja doprowadziła, że dzieci już od najmłodszych lat rywalizują ze sobą, poczynając od sfery edukacyjnej poprzez chociażby strój, czy też inne posiadane gadzety. Taka postawa rodziców wobec swoich dzieci koreluje z dominującymi wartościami konsumpcyjnego kapitalizmu współczesnego świata¹⁹.

Mimo licznych przemian w rodzinie a także zmian związanych z przejęciem dotychczasowych funkcji rodzinnych przez inne instytucje. Współcześnie obserwujemy, iż wiele funkcji nie tylko edukacyjnych, ale również wychowawczych czy opiekuńczych przejmują instytucje państwowe to jednak znaczenie rodziny a szczególnie rodziców jest dla dziecka nie do przecenienia. To od wzorców osobowych rodziców zależy jak w przyszłości będzie postępował i jakie wartości wybierał młody człowiek. Kto będzie dla niego przykładem? Czy matka i ojciec czy też może ktoś z innej grupy społecznej. Należy podkreślić, że nie tylko matka, ale również ojciec wciąż ma do zrealizowania bardzo ważną rolę rodzinną i społeczną. To od wzorca osobowego ojca w istotny sposób będzie zależał prawidłowy rozwój i proces wychowania dziecka.

¹⁷ T. Kukułowicz, Sytuacja wychowawcza w nowych kategoriach rodzin w okresie transformacji ustrojowej [w:] M. Ziemska(red.), Rodzina współczesna, Warszawa 2001, s.63.

¹⁸ W. Wrzesień, Europejcy poszukiwacze. Impresje na temat współczesnego pokolenia polskiej młodzieży, Warszawa 2009, s.96.

¹⁹ Tamże, s. 97.

STRESZCZENIE

Artykuł przedstawia teoretyczne definicje rodziny, a także jak duże znaczenie w rozwoju dziecka odgrywa ojciec. Brak ojca może mieć swoje negatywne konsekwencje w procesie zarówno wychowania jak i socjalizacji dziecka. Negatywnych przykładów z powodu braku ojca w rodzinie w dalszym przystosowaniu się dziecka do życia społecznego literatura opisuje wiele. Obecność ojca w rodzinie ma korzystny wpływ nie tylko na przyszłe postawy chłopca, ale również i córki. To on właśnie w swojej postawie jest przykładem dla swoich dzieci, jaki powinien być wzorzec męża i ojca. Niestety często negatywny obraz ojca przedstawiają media. Jest on przedstawiany, który często zachowuje się w sposób patologiczny, stosując przemoc czy to w stosunku do swojej żony czy też dzieci.

SUMMARY

The pattern of his father in the process of child socialization

The article presents theoretical definitions of the family, as well as of great importance in the development of the child plays the father. No father can have its negative consequences in the process of both education and socialization of the child. Negative examples in the absence of his father in the family continue to adjust to the child in social life literature describes many. The presence of the father in the family has a positive influence not only on the future attitude of the boy, but also and daughters. He was in his attitude is an example for their children what should be the model husband and father. Unfortunately, often negative media image of the father present. It is pre-

sented, which often behaves in a pathological way, using violence, whether in relation to his wife or children.

BIBLIOGRAFIA

Borowicz R., Socjalizacja [w:] Encyklopedia socjologii, t. 4, Warszawa 2002, s. 42-46.

Bula M., Rodzina środowiskiem pełnego rozwoju człowieka [w:] Adamski F. (red.), Wychowanie w rodzinie, Kraków 1981, s.65-78.

Buller L., Autorytet w influencji [w:] Dąszkowsaka J., Rewera M. (red.), Przemiany wartości i stylów życia w ponowoczesności, Warszawa 2010, s. 104-113

Dyczewski L., Kultura polska w procesie przemian, Lublin 1995.

Dyczewski L., Rodzina twórca i przekazicielem kultury, Lublin 2003.

Kocik L., Wzory małżeństwa i rodziny. Od tradycyjnej jednorodności do współczesnych skrajności, Kraków 2002

Kukułowicz T., Sytuacja wychowawcza w nowych kategoriach rodzin w okresie transformacji ustrojowej [w:] Ziemska M. (red.), Rodzina współczesna, Warszawa 2001, s.58-69.

Malcher G., Wychowanie do miłości – rodzina szkołą miłości Adamski F. (red.), Wychowanie w rodzinie, Kraków 1981, s. 216-233.

Pilch K., Rola ojca w wychowaniu dziecka, <http://strefamamy.pl/wychowanie/rola-ojca-w-wychowaniu-dziecka/>

Rewera M., Autorytety w świadomości młodzieży licealnej, Stalowa Wola 2008, s. 48.

Szlendak T., Rodzina, [w:] Encyklopedia socjologii, t. 3, Warszawa 2000, s. 312-321.

Wrzesień W., Europejscy poszukiwacze. Impresje na temat współczesnego pokolenia polskiej młodzieży, Warszawa 2009.